

DƏRSLİK MÜƏLLİFLƏRİNİ SƏFƏRBƏR EDİR VƏ İCTİMAİ MƏSULİYYƏTİ XATIRLADIR

MÜZAKİRƏ FÜRSƏTİ VAR – İSTİFADƏ EDƏN OLACAQMI?

Elm və Təhsil Nazirliyi dərslik layihələri və metodik vəsaitlərə dair ictimai rəyin öyrənilməsinə qərar verib. Elm adamları, təhsil işçiləri, valideynlər, aidiyyəti dövlət qurumları, ictimai birliklərin nümayəndələri və digər maraqlı tərəflər müzakirələrə dəvət olunublar.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən 2026–2027-ci tədris ili üçün dərslik layihələri və metodik vəsaitlərə dair ictimai rəyin öyrənilməsi planlaşdırılır. Elm adamları, təhsil işçiləri, valideynlər, aidiyyəti dövlət qurumları, ictimai birliklərin nümayəndələri və digər maraqlı tərəflər www.trims.edu.az saytının “İctimai müzakirədə olanlar” bölməsində mərhələli şəkildə yerləşdirilən dərslik komplektlərinin məzmunu ilə tanış ola, xüsusi bölmədə rəy və təkliflərini bildirə bilərlər.

Nazirliyin İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəindən bildirildi ki, hər il ümumi təhsil pilləsinin müvafiq fənləri (aidiyyəti siniflər) üzrə yalnız növbəti tədris ili üçün hazırlanması zəruri hesab edilən dərsliklərin tərtibi sifariş edilir: “Həmin dərsliklərə istifadə hüququ verilmədən öncə onların layihələrinin fənn və dil-üslub üzrə mütəxəssislər tərəfindən qiymətləndirilməsi və nəşrqabağı elmi-metodiki monitorinq təşkil edilir, eyni zamanda həmin dərslik layihələri ictimaiyyətin müzakirəsinə çıxarılır. Qiymətləndirmə və monitorinq prosesi çərçivəsində, o cümlədən ictimaiyyətdən daxil olan rəy və təkliflər dərsliyi hazırlayan nəşriyyat-poliqrafiya müəssisələrinə təqdim edilir”.

“DƏRSLİKLƏRİN MÜZAKİRƏSİ ALQIŞLANMALIDIR”

Professor Qulu Məhərrəmlinin fikrincə, dərsliklərin müzakirəsi - ictimai ekspertiza alqışlanmalıdır: “Nazirliyin bu yanaşması dərslik müəlliflərini səfərbər edir və ictimai məsuliyyəti xatırladır. Orta məktəb dərslikləri daha böyük məsuliyyət, daha ciddi metodika ilə yazılma, dünya təcrübəsinin, şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərini, bilik səviyyələrinin nəzərə alınmasını tələb edir. Ali məktəblər üçün dərsliklərin də özünəməxsus problemləri var”.

Q.Məhərrəmlinin fikrincə, müzakirələrdə obyektiv ekspertlərin, sahəni bilən şəxslərin rəyləri mütləq nəzərə alınmalıdır: “Orfoqrafik səhvlər var ki, onlar orta məktəb dərsliklərində qətiyyənlə olmamalıdır. Belə səhvlər dərsliyi gözəndə salır”.

“ƏSAS ODIR Kİ, MÜZAKİRƏLƏR FORMAL OLMASIN”

Əməkdar müəllim, Amonaşvili Humanist Pedaqogika Akademiyasının professoru Asif Cahangirov hesab edir ki, ən vacibi bu müzakirələrin real əhəmiyyətinin olmasıdır: “Əsas odur ki, müzakirələr formal olmasın. İctimai müzakirələr peşəkarlığı ilə seçilən müəllimlərin əksəriyyətini, valideynləri, QHT nümayəndələrini, hətta üzde olan repetitorları əhatə etməlidir. Müzakirələrdə tənqidi fikirlərin söylənilməsinə daha çox yer ayrılmalı, hər bir rəy nazirlik, müvafiq agentliklər, Təhsil İnstitutunda ciddi şəkildə araşdırılmalıdır”.

Yazıçı-naşir Şəmil Sadiq bildirdi ki, illərdir dərsliklər nəşrdən əvvəl ictimai müzakirəyə çıxarılır: “Sadəcə, bu dəfə görünür,

prosesin PR tərəfi daha düzgün qurulub və ictimaiyyətə açıq şəkildə çatdırılır ki, belə bir imkan var - buyurun, rəy bildirin! Əgər müzakirə doğrudan da məqsədli aparılarsa, səslənən rəylər nəzərə alınsa, bu, dərsliklərin keyfiyyətinin artmasına xidmət edə bilər. Lakin problem ondadır ki, müzakirəyə buraxılan dərsliklərlə bağlı real və sistemli ictimai rəy formalaşmır. Əmin olun, rəylərin əksəriyyəti status səviyyəsindən o yana keçməyəcək. Biz müəllimlər oturub ciddi, əsaslandırılmış tənqid yazmırıq, fikir bildirmirik. Amma dərslik çap olunandan sonra, hansısa evdə və ya sinifdə bir problem ortaya çıxanda birdən-birə hamımız deyirik ki, “dərsliklər bərbaddır”.

Ş.Sadiqin fikrincə, burada həm subyektiv, həm də obyektiv məqamlar var və bu səbəbdən məsələni birdəfəlik həll etmək mümkün deyil: “Məsələn, bir dərslikdə Səməd Vurğunun “Azərbaycan” şeiri verilibsə, mən tənqid edib deyə bilərəm ki, niyə Əhməd Cavadın “Azərbaycan” şeiri verilməyib? Tutaq ki, müəllif bu tənqidlə razılaşar və dəyişiklik edər. Amma dərslik çap olunduqdan sonra başqa müəllimlər deyəcəklər ki, Səməd Vurğunun “Azərbaycan” şeiri ilə Əhməd Cavadın “Azərbaycan” şeiri arasında poetik baxımdan ciddi fərqlər var və bu dəyişiklik yanlışdır. Deməli, bu sahədə heç vaxt “tam və qəti” bir həll mümkün deyil”.

Naşir hesab edir ki, cəmiyyətimiz bu cür məsələlərə laqeyd yanaşdığı müddətcə problemlər davam edəcək: “Müəllimlərimiz və məktəblərimiz Elm və Təhsil Nazirliyinin bu açıq və demokratik yanaşmasına peşəkar cavab verməlidirlər. “Nazirlik nə deyirsə, düzdür” yanaşması bizi irəli aparmaz”.

İRADLAR DAHA ÇOX HUMANİTAR DƏRSLİKLƏRLƏ BAĞLIDIR

Dərsliklərin qiymətləndirilməsi üzrə ekspert, tarix müəllimi Səxavət Zeynalov hesab edir ki, dərsliklərlə bağlı haqlı iradlar olduğu kimi, haqsız iradlar da çoxdur: “Mən xarici dərsliklərlə də işləyirəm. Orda da dəyişikliklər, yeniləmələr olur. İstənilən dərslikdə qüsurlar tapmaq istəsələr, taparlar. Nazirlik də indi dərslikləri ictimaiyyətin qarşısına qoyur ki, fikir bildirsinlər. Təbii ki, haqlı iradlar da var. Məsələn, cümləni bəzən çox qəliz veririk. Əslində cümlə uşağın daha yaxşı anlayacağı şəkildə olmalıdır”.

S.Zeynalov ictimaiyyəti prosesdə fəal olmağa çağırır:

“Müzakirə vaxtı heç kim layihəyə münasibət bildirmir. Dərslik çap olunur, dərs vaxtı uşaqlar müəyyən səhvləri tapıb deyirlər və valideynlər də başlayırlar irad bildirməyə”.

Dərslik müəllifi Pərviz Ağalarovun fikrincə, ictimai rəy dərsliklərin təkmilləşməsinə təsir edir: “Biz rəyləri, qeydləri, təklifləri, iradları nəzərə alıb düzəlişlər edirik. Fərdi qaydada da müraciət edəndə biz onlara baxırıq. İradlar daha çox Azərbaycan dili, ədəbiyyat və tarix dərslikləri ilə bağlı olur. Dəqiq elmlərlə bağlı fikirlər söyləyənlər isə olduqca azdır. Amma mənə, tarix dərsliklərimizdə elə ciddi qüsurlar yoxdur”.